

ANEMIJA U NEONATALNOM PERIODU

Slobodanka Ilić

DEFINICIJA

- **Patofiziološki**, anemija je definisana kao nesposobnost cirkulišućih eritrocita da zadovolje potrebu tkiva za kiseonikom.
- **Klinički**, anemija je kompleksno stanje za čiju je dijagnozu i terapiju neophodan tim koji čine:
  - Neonatolog;
  - Hematolog;
  - Transfuziolog;
  - Pedijatar (kasnije).
- **Laboratorijski** anemija je definisana vrednostima Hb ili Hct nižim od srednjih vrednosti u odnosu na uzrast za više od 2 SD.

ETIOLOGIJA

Multifaktorijalna, a u osnovi su:

Povećani gubitak krvi

- Krvarenje:
  - Fetalno;
  - Placentalno;
  - Traumatski porođaj;
  - Koagulacioni poremećaji.
- Kasno podvezivanje pupčane vrpce;
- Feto-fetalna-trfansfuzija;
- Feto-materalna transfuzija.

Jatrogeni gubitak krvi

Povećana destrukcija eritrocita

- Hemolizna anemija:
  - Imuna
    - Aloimuna (Rh, ABO, minor grupne);
    - Autoimuna.
  - Neimuna
    - Hemoglobinopatija;
    - Talasemije.
- Nestabilni hemoglobin;
- Enzimski defekti eritrocita;
- Strukturalni defekti eritrocitne membrane;
- Mehanička destrukcija;
- Mikroangiopatska hemolizna anemija;
- Infekcija;
- Vitamin E deficijencija.

Smanjena produkcija eritrocita

- Urođena:
  - Diamond-Blackfan anemija;
  - Fanconi anemija;
  - Urođena diseritropoetska anemija;
  - Anemija usled prematuriteta.
- Stečena:
  - Parvovirus B19 infekcija;
  - Tranzitorna eritroblastopenija;
  - HIV infekcija;
  - Sifilis;
  - Deficijencija gvožđa;
  - Trovanje.

PODELA ANEMIJE NA OSNOVU MORFOLOGIJE ERITROCITA

Makrocitna anemija

- Retikulocitoza;
- Deficijencija folne kiseline;
- Deficijencija vitamina B12;
- Diamond-Blackfan anemija;

- Fanconi anemija;
- Stečena aplastična anemija;
- Lekovi.

Mikrocitna anemija

- Deficijencija gvožđa;
- Trovanje;
- Talasemija;
- Hronična infekcija.

Normocitna anemija

Retikulociti

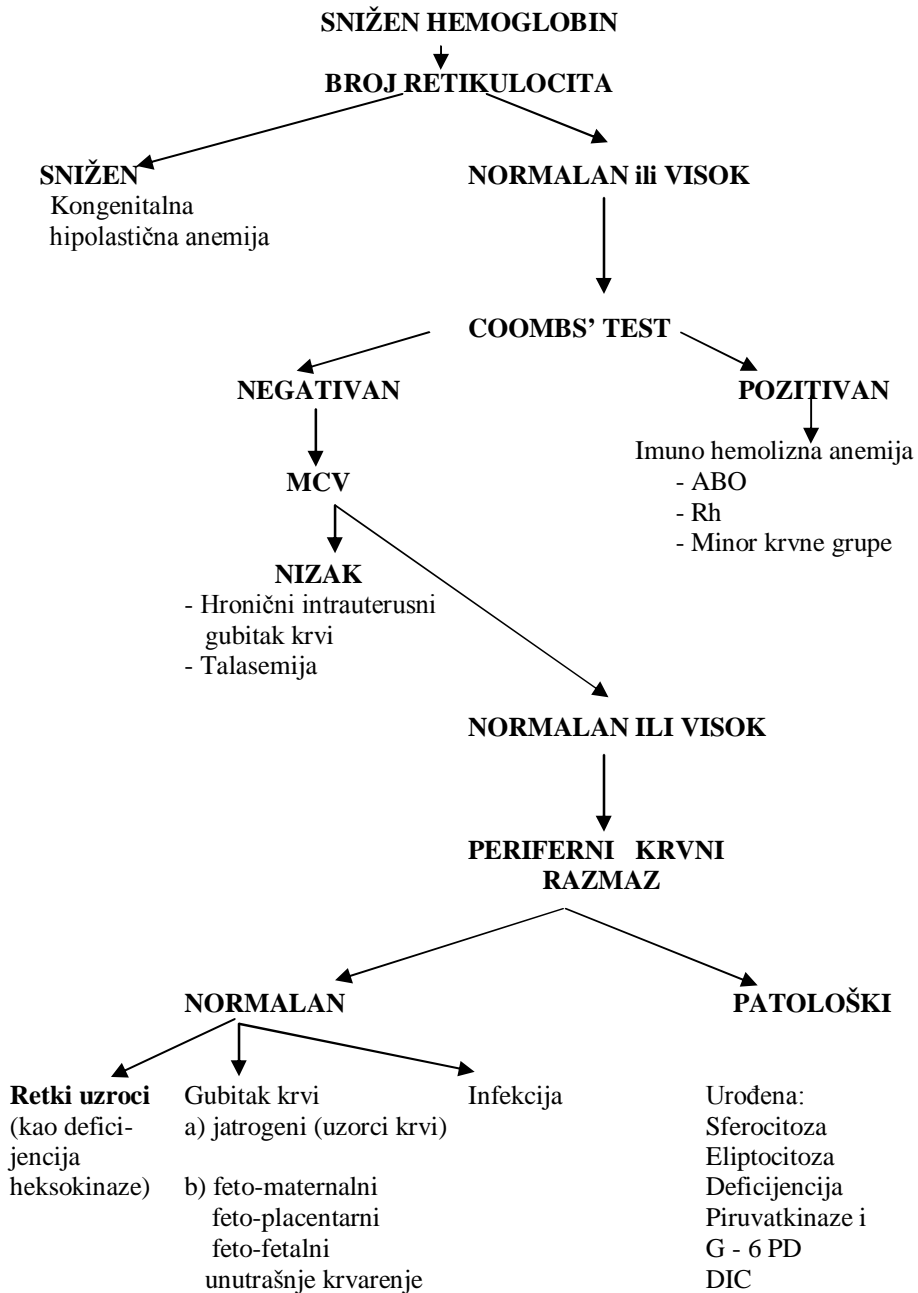
- **Snižen broj:**
  - Infekcija;
  - Parvovirus B19;
  - Prolazna eritroblastopenija;
  - Hronične bolesti;
  - Imuna hemolizna anemija;
  - Mehanička hemolizna anemija;
  - Lekovi;
  - Leukemija;
  - Hemoglobinopatija;
  - Nestabilni hemoglobin.
- **Normalan ili visok broj retilocita**
  - Gubitak krvi;
  - Sekvestracija;
  - Enzimski defekti eritrocita;

MORFOLOŠKI NALAZ PERIFERNE KRVI U ANEMIJI

- Hipohromija;
- Target ćelije;
- Sickle ćelije;
- Heinz telašca;
- Howell-Jolly telašca;
- Sferocitoza;
- Eliptocitoza;
- Šizocitoza;
- Eritrociti sa jedrom;
- Polihromazija.

DIJAGNOSTIČKI PRISTUP NEONATALNOJ ANEMIJU

ANEMIJA USLED PREMATURITETA

KARAKTERISTIKE

- **Hiporegenerativna**
- **Normocitna**
- **Normohromna**

Prisutni su:

- Snižen nivo eritropoetina;
- Redukovana eritropoetska aktivnost kostne srži;
- Retikulocitopenija;
- Pad broja eritrocita;
- Pad koncentracije hemoglobina.

Dodatni faktori:

- Kratak poluživot eritrocita (povećana sklonost hemolizi);
- Naglo povećanje volumena plazme (hemodilucija);
- Jatrogeni gubitak krvi (intenzivni monitoring).

Specifičnosti:

- Češće se javlja kod dece < 32 GN;
- Nije fiziološka kao kod terminske dece:
  - pad hemoglobina je veći;
  - počinje ranije (4-10. nedelje);
  - kod terminske dece (10-12. nedelje);
- Prolaznog je karaktera;
- Spontan oporavak dolazi posle porasta endogenog EPO;
- Nestaje posle 3-6 meseci.

Klinički simptomi:

- * Vezani uglavnom za hipoksiju
  - Tahikardija / bradikardija;
  - Tahipnea sa epizodama apneja;
  - Slabo napredovanje u težini;
  - Povećana potreba za kiseonikom;
  - Povišena koncentracija laktata u serumu.

Refrakтерна je na terapiju:

- Gvožđa;
- Folata;
- Tokoferola;
- * Povećana je potreba za eritrocitnim transfuzijama;
  - najčešće transfundovana grupa novorođenčadi (deca sa TM < 1000 g 100%);
- * Dobro reaguje na terapiju eritropoetinom.

JATROGENA ANEMIJA (USLED UZIMANJA KRVI ZA LABORATORIJSKE ANALIZE)

- Veoma važan uzrok anemije u jedinicama za intenzivnu negu novorođenčadi
(1 ml uzete krvi deci < 1500 g predstavlja 1% ukupnog volumena krvi).

Postupci za smanjenje jatrogenog gubitka krvi:

- Koristiti mikrometode pri uzimanju krvi iz perifernih arterijskih katetera;
- Koristiti zatvorene sisteme koji omogućavaju vraćanje inicijalnog uzorka pacijentu;
- Uzeti najmanju količinu krvi potrebnu za datu analizu (25% uzoraka pokazuje da je uzeto više krvi nego što je potrebno);

- Smanjiti uzimanje krvi transkutanim monitoring tehnikama (40% uzete krvi je za gasove i elektrolite);
- Striktno meriti ukupni volumen krvi uzete od deteta za laboratorijske analize.

FAKTORI KOJI BITNO UTIČU NA “NORMALAN” BROJ KRVNIH ELEMENATA

- Mesto i vreme uzimanja uzorka;
- Vreme podvezivanja pupčane vrpce;
- Gestacijska i postnatalna starost deteta;
- Transfuzija:
  - majka - fetus;
  - fetus - majka;
  - fetus - fetus.

VREDNOSTI PARAMETARA IZ KRVI PUPČANIKA

- Srednja vrednost Hb varira između 167 i 179 g/l (od 112-266 g/l);
- Granična vrednost hemoglobina je 130 g/l;
- Normalan hemotokrit varira između 51,3 i 56,0%.

VREDNOSTI PARAMETARA IZ KAPILARNE KRVI

- Kapilarni hemoglobin i hematokrit najmanje su za 20 - 30% veći od venskog.

* Napomena: U slučaju placentalne ili fetofetalne transfuzije razlika može biti i veća od 60%.

* Napomena: Videti “Referentne vrednosti laboratorijskih analiza u neonatologiji”.

TERAPIJA

Terapijski pristup anemiji

- Veoma je specifičan
- Bazira se na:
  - poznavanju egzaktnih etioloških faktora (kad god je to moguće);
  - na definisanim normalnim vrednostima hematoloških parametara.
- Individualan je za svako dete.

Terapija uključuje:

- Transfuzijsko lečenje;
- Medikamentozno lečenje.

TRANSFUZIONA TERAPIJA

- Odluku o transfuziji krvi bazirati na osnovu kliničkog stanja i laboratorijskog nalaza;
- Transfuzionu terapiju je komponentna - substicijona (daje se ono što nedostaje);
- Koncentrovani eritrociti zadovoljavaju transfuziju simptomatske anemije uz normovolemiju i normotenziju;
- Cela krv samo kod masivnog gubitka krvi (> 25% cirkulišućeg volumena);
- Različit je pristup kod akutnog i hroničnog gubitka krvi i kod dece male telesne mase.

Neophodna uputstva:

Uputstvo za Rh kompatibilne komponente krvi

Rh tip (dete)	Rh tip Er i granulociti	Rh tip plazma (SSP)	Rh tip trombociti
Pozitivan	Pozitivni ili negativni	Pozitivna ili negativna	Pozitivni ili negativni
Negativan	Negativni	Pozitivna ili negativna	Negativni

Uputstvo za ABO kopatibilne komponente krvi

Krvne grupe ABO(dete)	ABO grupa Er i granulociti	ABO grupe plazma (SSP) ili trombociti
O	O	O,A,B ili AB
A	A ili O	A ili AB
B	B ili O	B ili AB
AB	AB, A,B ili O	AB

Koncentrovani eritrociti (karakteristike)

- Sadrže Er, Tr, Le i malo plazme;
- Hct je 70-80%;
- 10 ml/kg podiže Hct za 10% ili Hb za 30 g/l;
- Maksimalna doza 15 ml/kg;
- Vreme davanja transfuzije 2-4 h;
- Pre davanja koncentrovanih Er obavezno uraditi interreakciju.

Ozračeni eritrociti

- γ (iradijacija 15-30 GY);
- Prevencija Graft-versus-host bolesti (GVHD).

Indikacije

Apsolutne

- Novorođenčad koja su sumnjiva na sindrom kongenitalne imunodeficijencije;
- Intrauterusne transfuzije u bilo kom periodu gestacije;

- Za EST kod sve dece koja su tretirana intrauterusnim transfuzijama.

Relativne

- Ekstremno nezrela i deca veoma male TM;
- Deca sa sindromom stečene imunodeficijencije;
- Komponente krvi koje sadrže veliki broj leukocita (koncentrati trombocita i granulocita za novorođenčad nezavisno od telesne mase i gestacijske starosti);
- Izolovana apsolutna limfopenija (broj limfocita $< 500 \text{ mm}^3$).

IZRAČUNAVANJE VOLUMENA POTREBNE KRVI ZA TRANSFUZIJU

Volumen krvi

$$(\text{konc. ER})/\text{ml} = \text{TM} \times 6 (3) \times (\text{potreban Hb/g} - \text{nađeni Hb/g})$$

*Napomena: Koristiti poznatu činjenicu da je za porast hemoglobina za 1 g potrebno 6 ml cele krvi ili 3 ml koncentrovanih eritrocita na kg/TM pomnoženo razlikom između potrebnog i nađenog hemoglobina, u gramima.

AKUTNI GUBITAK KRVI

- Dati 15 - 20 ml/kg O Rh negativne krvi bez prethodne interreakcije unutar 5 - 10 min. (odmah, čak i u porođajnoj sali);
- Ponoviti nakon 15 - 20 min. (ako je dete i dalje bledo, u hipotenziji i acidozi);
- Dati 50 ml/kg krvi ako se normalizovao krvni pritisak, pH krvi, a hemoglobin je manji od 120 g/l.

HRONIČNI GUBITAK KRVI

- Uraditi jednovolumensku EST (80 ml/kg) koncentrovanim eritrocitima (ako je $\text{Hb} < 80 \text{ g/l}$, ako je prisutna srčana insuficijencija ili se razvija hidrops);
- Dati transfuziju Er. od 20 - 30 ml/kg uz diuretik (ako je $\text{Hb} 80\text{-}120 \text{ g/l}$).

* Karakteristike akutnog i hroničnog gubitka krvi kod novorođenčadi

Karakteristike	Akutni gubitak krvi	Hronični gubitak krvi
Kliničke	Akutni distres, bledilo, površno, ubrzano, iregularno disanje Tahikardija, slab ili odsutan periferni puls, nizak ili nemepljiv krvni pritisak, nema hepatosplenomegalije	Izrazito bledilo nije u korelaciji sa prisutnim distresom. Mogu biti prisutni znaci kongestivne srčane insuficijencije, uključujući i hepatomegaliju
Venski pritisak	Nizak	Normalan ili povišen
Hemoglobin	Inicijalno normalan, zatim brzo pada tokom prvih 24 h života	Nizak na rođenju
Morfologija eritrocita	Normohromija i makrocitoza	Hipohromija i mikrocitoza
Serumsko gvožđe	Normalno na rođenju	Nisko na rođenju
Hitan terapijski pristup	Brzo lečenje anemije i šoka što često prevenira smrt.	Obično nije potreban
Terapija	Intravenski unos tečnosti i pune krvi, terapija gvoždem kasnije	Terapija gvoždem. Koncentrovani eritrociti ponekad dolaze u obzir

TRANSFUZIJA KRVI KOD DECE MALE TELESNE MASE NA ROĐENJU

INDIKACIJE

- Bazirati više na objektivnim kliničkim kriterijumima;
- Stanje Hb nije odlučujuće.

KLINIČKI KRITERIJUMI

(za TS kod dece male telesne mase)

- Perzistentna tahikardija ($F > 160/\text{min}$);
- Perzistentna tahipneja ($F > 50/\text{min}$ u odsustvu plućnog oboljenja);
- Letargija (odsustvo oboljenja CNS ili metaboličkih poremećaja);
- Teškoće pri ishrani;
- Slabo napredovanje u težini ($< \text{od } 25 \text{ g dnevno}$);
- Niska saturacija kiseonika.

LABORATORIJSKI MONITORING

(za TS kod dece male telesne mase)

- Odrediti nivo Hb i Hct na rođenju ili prijemu (ponavljati više puta tokom prve nedelje života, a zatim najmanje jedanput nedeljno);
- Striktno meriti ukupni volumen krvi uzet od deteta za laboratorijske analize (ako iznosi više od 5-10% volumena unutar 48 h dati transfuziju koncentrovanih eritrocita);
- Deci sa težinom manjom od 1500 g treba održati nivo Hb iznad 130 g/l i hematokrit iznad 0,45, tokom prve nedelje života.

OPŠTE UPUTSTVO ZA PRIMENU ERITROCITNIH TRANSFUZIJA

- Hb < 130 g/l (Hct < 40%) uz teško kardiorespiratorno oboljenje;
- Hb < 100 g/l (Hct < 30%) uz umereno kardiorespiratorno oboljenje;
- Hb < 100 g/l (Hct < 30%) priprema za velike hirurške intervencije;
- Hb < 80g/l (Hct < 24%) sa simptomskom anemijom;
- Krvarenje sa > 25% gubitka cirkulišućeg volumena krvi.

UPUTSTVO ZA PRIMENU ERITROCITNIH TRANSFUZIJA NA OIN

* Bazirano na visini Hct, potrebi za O₂, respiratornoj potpori i kliničkom stanju i primeni eritropoetina.

- Dati TS deci sa Hct ≤ 20%:
  - ako nemaju simptome i broj retikulocita < 100.000 μl
- Dati TS deci sa Hct ≤ 30%:
  - ako zahtevaju < 35% dodatni kiseonik;
  - ako su na CPAP ili mehaničkoj ventilaciji sa srednjim pritiskom < 6 cmH₂O;
  - ako je signifikantna apneja i bradikardija (>9 epizoda za 12h ili 2 epizode za 24 h na ventilaciji balonom i maskom i pod terapijskim dozama metilksantina);
  - ako je puls > 180 u minuti ili respiracije > 80 u minuti perzistiraju 24h;
  - ako je napredovanje u težini < 10g/dan u roku od 4 dana na kalorijskom unosu ≥ 100 kcal/kg/d;
  - ako se podvrgava hirurškoj intervenciji.
- Dati TS sa Hct ≤ 35%:
  - ako zahteva > 35% dodatnog kiseonika uz HOOD;
  - ako je intubirano, na CPAP ili mehaničkoj ventilaciji sa pritiskom ≥ 6-8 cm H₂O;

- Ne dati transfuziju:
  - samo zbog nadoknade uzete krvi za laboratorijske analize;
  - samo zbog niskog Hct.

* Napomena: “Transfuziona praksa u neonatologiji je kontroverzna, promenljiva i često bazirana na logičnim pretpostavkama pre nego na naučnim podacima iz kontrolisanih kliničkih studija” (3).

POTENCIJALNE KOMPLIKACIJE TRANSFUZIONE TERAPIJE

Infekcije:

- Virusne;
- Bakterijske;
- Protozoalne.

Metaboličke:

- Hipoglikemija;
- Hiperglikemija;
- Hipernatrijemija;
- Hiperkalijemija;
- Hipokalcijemija;
- Acidoza (alkaloza);

Kardiovaskularne:

- Hipervolemija;
- Aritmija;
- Kardialni arrest;
- Perforacija krvnih sudova;
- Hiperviskozitet;
- Tromboembolija;
- Portalna hipertenzija.

Hemoragijske:

- Trombocitopenija;
- Poremećaji koagulacije;
- Hiperheparinizacija.

Oštećenje eritrocita:

- Mehaničko;
- Termičko;
- Imunološko.

Aloimunizacija:

- Antieritrocitni i
- Antileukocitni antigen.

Ostale komplikacije:

- Hipotermija;
- NEC;
- Anemija;
- Vazdušna embolija;
- ROP;
- Promene intrakranijalnog pritiska;
- GVHD.

* Napomena: sve reakcije uključuju i EST.

MEDIKAMENTOZNA TERAPIJA

ERITROPOETIN (rHu EPO)

- Snažno stimulise eirtropoezu;
- Smanjuje broj transfuzija;

* Redukcija potrebe za TS:

- veća kod dece >1000 g;
- ne tako efikasna kod dece < 1000 g i dece koja zahtevaju mehaničku ventilaciju.

Indikacije

- Relativno stabilno kliničko stanje;
- Gestacijska starost ≤ 34 nedelje;
- Postnatalna starost ≥ 2 nedelje;
- Odsustvo hemolizne bolesti;
- Anemija srednjeg intenziteta:
Hb < 100 g/l dva uzastupna određivanja
Hct $\leq 0,30$ (u roku dva-tri dana)

Doza

- 200 - 250 IJ /kg/TM 3 x nedeljno, SC 6 nedelja;
- Dodati (od prvog dana terapije): gvožđe 6 mg/kg/dan;
- E vitamin (2 x nedeljno IM 30 mg) ;
- Folna kiselina 5 mg (dnevno).

Kontrola

- Kliničke slike (kožne promene);
- Krvnog pritiska;
- Krvne slike (neutropenija);
- Retikulocita;
- Feritina, transfeina.

* Napomena:

Eritropoetin, uz rigorozne standardizovane kriterijume za transfuziju i smanjenje jatrogenog gubitka krvi, ima najveći doprinos smanjenju anemije prematuriteta.

VITAMIN E (dnevno)

- 5/IJ kod terminske novorođenčadi i
- 20/IJ kod prevremeno rođene dece ili 100 mg IM tokom prve nedelje života.

VITAMIN B12

- 0,3 µg dnevno (terminska novorođenčad).

VITAMIN C

- 30 - 50 mg (dnevno).

VITAMIN B6

- 0,3 mg (dnevno).

VITAMIN A

- 0,4 mg (dnevno).

*Napomena: doze vitamina su preporučene.

FOLNA KISELINA

- 1-5 mg dnevno počev od druge nedelje života.

BAKAR

- 2-3 mg dnevno 1% bakar sulfat.

GVOŽĐE

- 2 mg/kg/TM dnevno kod dece težine < od 2000 g;
- 4 mg/kg/TM dnevno kod dece ispod 1500 g;
- 6 mg/kg/TM dnevno kao terapijska doza.

* Napomena: Terapiju gvoždem ne treba početi pre četvrte nedelje postnatalnog života, a najkasnije kada dete udvostruči porođajnu težinu.

LITERATURA

1. Bifano EM, Ehrenkranz RA. Perinatal hematology, *Clinics in perinatology* 1995; 22(3).
2. Christensen RD. Neonatal Hematology, *Clinics in perinatology* 2000; 27(3).
3. Christensen RD. Hematologic Problems of the Neonate. 1st ed. Philadelphia: W.B. Saunders Company; 2000.
4. Fanaroff AA, Martin RJ. Neonatal-Perinatal Medicine. 6st ed. Louis: Mosby; 1997.
5. Nathan DG, Orkin SH. Hematology of Infancy and Childhood. Philadelphia: W.B. Saunders company; 1998.
6. Red cell transfusions in neonatal care. 2001 Blackwell Science, *Vox Sanguinis* 2001; 80:122-133.
7. Rennie JM, Robertson NRC. A manual of neonatal intensive care. London: Arnold; 2002.